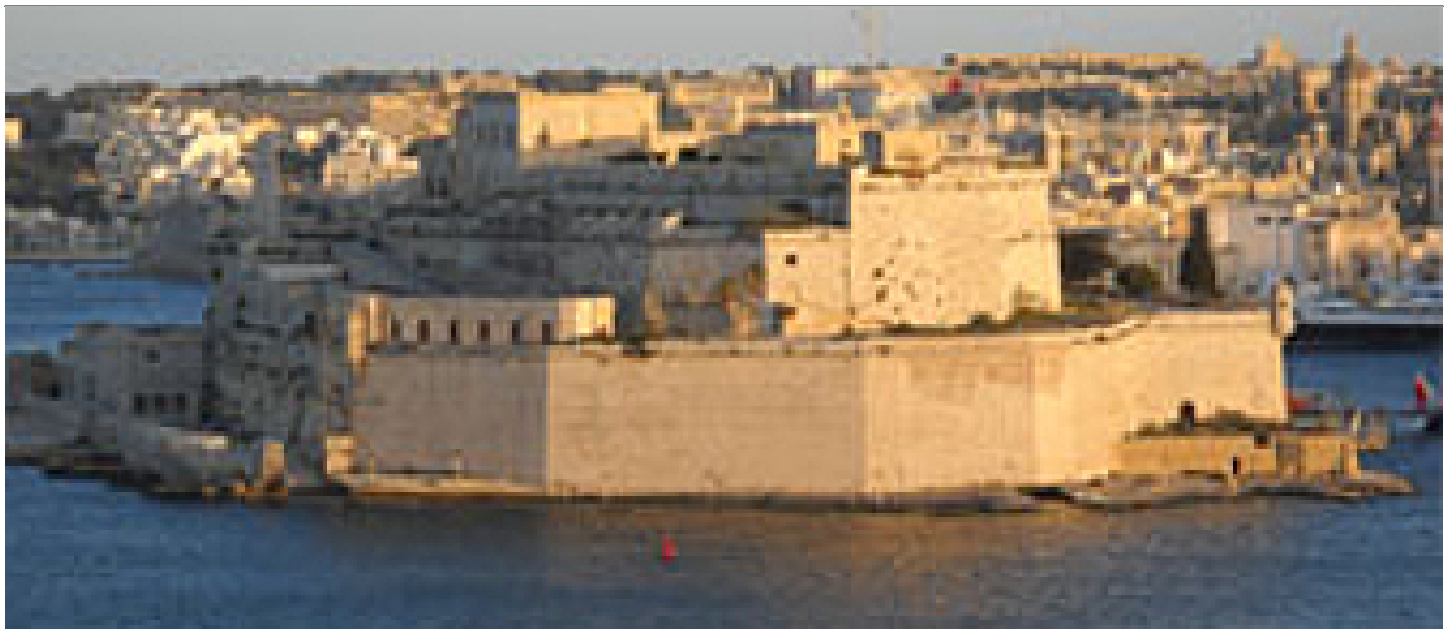

La influència del català en el maltès

Autor: Pere Alzina i Bilbeny

Data de publicació: 17-10-2011

Article publicat al butlletí «Sobirania i Justícia», núm. 20 el 14 d'octubre del 2011

Empès per la dèria irrefrenable que tinc per viatjar per tot Europa, per conèixer les seves llengües, les seves cultures i els seus canvis fronterers, ara fa un any i mig que vaig fer una breu estada a l'illa de Malta. Fou tan sols un petit tast turístic de l'illa gran de l'arxipèlag maltès. Com que sabia, per cultura general, que durant alguns anys l'illa havia estat de sobirania catalana, vaig mirar d'estar atent a qualsevol rastre o indicatiu de catalanitat.

Amb els ulls ben oberts, amb tots els sentits ben desperts, vaig passejar pels carrers costeruts, rònecs i, alhora, bells de La Valletta. Fou així que em vaig adonar que els cognoms catalans (Soler, Abella, Cardona, etc.) eren presents als comerços i que hi havia algun nom de carrer amb un origen català segur (Triq it-Punent / West Street) o probable (Triq it-Tramuntana/ North Street). Un cop dins de la Catedral de Sant Joan vaig visitar la Capella de la "Langue of Aragon" on es ret culte al nostre patró nacional i on vaig descobrir una làpida escrita en català del 1794 –quan la nostra llengua ja era prohibida al nostre país- que deia:

AQUÍ DESCANSEN LES CENDRES DE FR. NICOLAU ABRI DEZCALLAR, GR. PRIOR DE CATALUÑA, COMDOR DE ESPLUGA CALVA Y DE BARCELONA, PECADOR MISERABLE. MORÍ ALS 21 NOVEM.1794

L'últim dia a l'illa vaig aprofitar per donar un tomb relaxat per La Valletta. En una llibreria em vaig comprar un llibre d'ocells intitulat *Where to Watch Birds and Other Wildlife in Malta*. Vaig obrir-lo i, molt encuriolit per saber com serien els noms en una llengua semítica, vaig donar un cop d'ull al llistat de noms d'ocell maltesos. Aquest comptava, és clar, amb els corresponents noms científics i anglesos. Repassant aquesta relació de noms en maltès vaig tenir una sorpresa majúscula quan em vaig adonar que alguns d'aquests noms eren clavats o molt similars als noms catalans. Mesos després, vaig posar fil a l'agulla per fer un estudi comparat de l'ornitònimia en les llengües que han pogut influir en el maltès (italià, català, francès, anglès, sicilià, etc). Abans però, em vaig haver de documentar sobre la llengua maltesa i sobre la història de Malta per adonar-me que la presència catalana fou intensa i perllongada: 2 segles de

sobirania catalana, 38 anys de sobirania hispànica via Corona catalana i 268 anys administrada pels Cavallers de Malta, els quals van ser liderats durant 87 anys –un 33% del període- per Grans Mestres de parla catalana –Joan d'Omedes, Nicolau Cotoner, Ramon Perellós, etc-. Gràcies a aquest estudi vaig saber que el nostrats estornells i verdums en maltès es diuen "sturnells" i "verduns". Mirant i remirant, comparant els noms d'ocell maltesos amb sengles noms italians, catalans, anglesos, espanyols i francesos vaig poder-ne inferir algunes conclusions que detallo minuciosament en el treball. De totes elles en destacaria que el català ha exercit una influència segura o altament probable en el 17% dels 167 noms d'ocell maltesos actuals. A l'estudi també desgrano les limitacions que he tingut per fer-lo, bàsicament la impossibilitat d'accedir als noms d'ocell en sicilià i occità a més de l'absència d'un directori que aplegui tots els noms populars en totes les llengües comparades.

Sigui com sigui, aquesta recerca es va donar a conèixer fa uns mesos a través de la web de l'Institut Nova Història. D'aleshores ençà les respostes dels lectors m'han aportat noves troballes inesperades: l'existència d'un Diccionari Català-Maltès del 1640, les processons estiuenques que fan a per tota l'illa amb música que recorda la de les bandes valencianes, els finals de processons i festes rematats amb traques i castells de focs i, finalment, la menja de "torrons de Xixona".

Quan redactava aquest treball de recerca em vaig curar en salut bo i dient que "gairebé ningú" havia estudiat la influència de la nostra llengua en el maltès. Ara ja sé que el "gairebé" hi és sobrer. Una llengua que de l'anell en diuen "anell", que d'un almirall en diuen "armirall", que d'un gelat en diuen "gelat", que d'un guarda-roba en diuen "gwardarobba", que d'un cap en diuen "kap", que d'una corda en diuen "korda", que d'un moll en diuen "moll" i que d'un fuster en diuen "mastrudaxxa" mereixeria que ens la comencéssim a mirar del dret i del revés, amb el màxim interès i amb tota la nostra cura, oi?

Pere Alzina

Article publicat al butlletí Sobirania i Justícia Núm. 20 el 14 d'octubre de 2011.

Referències:

La influència de la llengua catalana en els noms d'ocells maltesos, Institut Nova Història, 12/05/2011

La influència de la llengua catalana en els noms d'ocells maltesos: apunts preliminars. Publicat a "Terminàlia" de la Societat Catalana de Terminologia de l'Institut d'Estudis Catalans

El Matí Digital. <http://elmati.cat/article/2381/la-influencia-del-catala-en-el-maltes>